

فلسفه و روش تئاتر کودکان

✱ نویسنده: ماسی گلدبرگ

✱ مترجم: اردشیر کشاورزی

✱ ناشر: نمایش

✱ سال نشر: چاپ اول / ۱۳۸۷

✱ شمارگان: ۲۰۰۰

✱ قیمت: ۵۰۰۰ تومان

مخاطبین این کتاب در مرحله‌ی نخست، مشتاقان تئاترند که در جستجوی دانش درباره‌ی تئاتر ویژه‌ی کودکان، به‌خصوص کودکان پنج تا چهارده سال هستند. این کتاب برای آموزگاران، والدین، مربیان پرورشی مدارس، و سایر افراد علاقه‌مند هم مفید است. در این کتاب، صفحات زیادی به تئاتری که به وسیله‌ی کودکان اجرا می‌شود و در کتاب «فن نمایش تفریحی» نامیده شده، اختصاص نیافته است. البته منظور کوچک شمردن یا کم‌ارزش دانستن «فن نمایش تفریحی» نبوده است، زیرا نمایش برای تفریح و سرگرم شدن در زمان تعطیل، به هیچ‌وجه در دنیای ما کم‌ارزش نیست. هدف این بوده است که نقش مناسبی به‌عنوان یک فعالیت متکی بر اجرا کننده به

آن داده شود و آن‌را از «تئاتر کودکان» که متکی بر تماشاگر است، متمایز کند. کتاب به دو بخش «فلسفه» و «روش» تقسیم شده است. اما خواننده در می‌یابد که درباره‌ی فلسفه بیشتر از روش بحث شده است. دلیل این عدم توازن آشکار این است که در روش‌شناسی، تئاتر کودکان با تئاتر بزرگسالان یکی است. اما به هر حال، مجموعه‌ی ویژه‌ای از سنت‌های تاریخی، اهداف و توجه خاص به تکنیک برای تماشاگر کودک وجود دارد که زیر گروهی از تجربه‌ی تئاتر را به‌وجود می‌آورد. اختلاف مهم تئاتر کودکان و تئاتر سنتی بزرگسالان در آرمان فلسفه مستحکمی است که شالوده‌ی آن‌ها را تشکیل می‌دهد. معمولاً برای روشن ساختن مفاهیم و روش‌ها، لازم است مثال‌هایی آورده شود. متأسفانه نمایش‌نامه‌های عالی و الگو برای کودکان ندارند و به سختی می‌توان آن‌ها را پیدا کرد. نویسنده سعی کرده است مثال‌هایی را از تعداد محدودی نمایش‌های بهتر بیاورد، اما جز داستان «هنسل و گرتل»، بقیه برای خواننده‌ی ایرانی آشنا نیستند.

در بخشی از کتاب، مؤلف به طرح این پرسش بنیادین می‌پردازد که تئاتر کودکان چیست و چرا وجود دارد. وی بر این باور است که تئاتر کودکان، تئاتری است که در آن هیچ تمایزی بر پایه‌ی طبقه‌ی اقتصادی، جنس، نژاد، مذهب یا ملیت وجود ندارد. تئاتر کودکان محلی است که اعضای مختلف تشکیل‌دهنده‌ی جمعیت، در آن حضور دارند. تئاتر کودکان برای تماشاگران خود، شادی می‌آفریند و به آن‌ها کمک می‌کند انسان‌های بهتری باشند. با تمام این تفصیلات، به تئاتر کودکان توجه کمی می‌شود. این تئاتر وجهه‌ی کمی دارد و هنرمندان معدودی به آن روی می‌آورند. به‌علاوه، ادبیات نمایشی در خور توجهی ندارد. با این همه، از نیرویی بالقوه برخوردار است که می‌تواند جمعیت را تحت تأثیر قرار دهد و سنت تئاتری جدیدی بنیان نهد.

بخش اول کتاب با عنوان «فلسفه»، فصل اول با بحث «هدف تئاتر کودکان» آغاز می‌شود و در ادامه، تعریف واژه‌ها و اصطلاحات آمده و از مواردی چون، هنر نمایش کودکان، فن شبیه‌سازی خلاقه، تئاتر کودکان، تئاتر عروسکی و... یاد شده است. در فصل دوم با وضعیت تئاتر کودک در گذشته، خانه‌های استقرار، انجمن‌ها، تئاتر در دانشگاه، نوع حضور دولت، تئاترهای خصوصی، سازمان‌ها و انتشارات و... آشنا می‌شویم. فصل سوم نیز به موقعیت تئاتر کودکان در اروپا اختصاص دارد. در فصل چهارم، گروه‌های سنی مخاطبان تقسیم‌بندی و تشریح شده‌اند و تعلیم و تربیت و روان‌شناسی در تئاتر، همذات‌پنداری، پایان‌های خوش و... مطرح شده‌اند. فصل پنجم به مسئله‌ی تئاتر توسعه اختصاص دارد. بازی طبیعی کودکان، سنت صحنه و تئاتر خانواده، از جمله عنوان‌های این فصل هستند.

در بخش دوم کتاب، تحت عنوان «روش»، نمایش‌نامه‌نویسی برای تئاتر کودکان بررسی شده است و عناصری چون قهرمان مطلوب، کشمکش مبهم، ساده‌سازی، اصول اخلاقی، معاصر بودن و تنوع ریتم تشریح شده‌اند. در فصل کارگردانی برای تئاتر کودکان نیز، رهنمودهای کارگردانی آمده و نحوه‌ی انتخاب بازیگران و همذات‌پنداری و چگونگی شرکت دادن تماشاگر در نمایش آموزش داده شده‌اند. در ادامه، بازیگری برای تئاتر کودکان مطرح شده است؛ آن‌چه که در مباحث نظری در تألیفات فارسی کمتر مورد توجه قرار گرفته است. عناوینی چون تماشاگران، نقش، واکنش، مسئولیت، نیازهای جسمانی، رشد بازیگر و محدودیت طرز فکر در این فصل مورد بحث قرار گرفته‌اند. تئاتر کودکان، منابع اجتماعی، حمایت مالی و تولید، امکانات و تجهیزات، روابط عمومی و گیشه‌ی فروش بلیت سخن به‌میان آمده است.

